

песника. Алексићево поштовање према лепоти, вештини и племенитости не зауставља се на пуком дивљењу већ постаје плононосан задатак за њега самог: да као кинтсуги мајстор учини да „засија племенити ожиљак”, и да својим песмама „са пореклом и смислом спаја”.

Збирка *Арайски кайричо* не остаје, дакле, само сведочанство о онима који, као у истоименој песми, стреме ка свом крају, или о онима чији је живот, као код несрећне Сандре Д’Ориол, „бесмислени пут који прелазимо / када у великој брзини промашимо / последње сврсисходно искључење са аутопута”. Насупрот празнини и јаловости таквог „убијања времена”, чврсто и непоколебљиво стоји захтев да се време ипак испуни собом, а искидани подеоци историје споје са пореклом и смислом. Иако збирка Мирослава Алексића јесте лирски „трактат о времену”, може да изненади чињеница да последњи циклус и песма под називом „Последње дете”, премда су и у њима у фокусу време и поништавање времена, не носе наслов који би јасно указивао на то. Можда је разлог тај што је од укидања времена суштински битнији коначан нестанак невиности света, то деље препознавање лепоте, јединствено и непоновљиво толико да последње дете грли своју сенку, а не нас „овакве”. Једино још вредно остаје, дакле, загрљај последњег детета са самим собом, који подсећа читаоца на постојање оне заборављене чаролије у сржи „сиромашне стварности”. Мирослав Алексић није само одани чувар те чаролије већ и њен творац, а *Арайски кайричо* је још једна потврда његове изузетне сугестивности и моћи да делом такве песничке стварности постане и савремени читалац.

Мр Сања ПЕРИЋ

Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за српску књижевност
sanjaperic3223@gmail.com

СУФИЈСКА ВИЗИЈА ЧОВЕКОВОГ УСПЕХА

Ахмед Абдулмагид, *Химна мира*, Агора, Нови Сад 2020

Египатски прозни писац Ахмед Абдулмагид (1980), премда мање познат изван граница арапског света, награђиван је за своје стваралаштво, а његове књиге налазе се међу најпродаванијима. Роман *Химна мира* (2013) његов је првенац, дело којим је дубље закорачио у свет књижевности и покушао да инспирише људе о духовности, моралним вредностима и човековом правом смислу постојања, често занемареним у цивилизацији, претежно оријентисаној материјалним вредностима.

Абдулмагид има јасну замисао. Њена нит се не прекида, а различити углови гледишта, временска дистанца и форма у роману служе истој сврси, да прикажу снагу вере и њену моћ преображаја.

Писац функционализује Булгаковљеву технику текста у тексту, посредно доводећи у везу два човека истог имена, Халида Абделдајема са Халидом Махфузом. Наизглед случајна ситуација прераста у судбинско предодређени догађај, а на читаоцу је да проникне у његово значење. Елемент тајновитости и недореченост никако не ремете лако праћење радње, нити нарушавају смисао који је доследан до краја дела. *Химну мира*, у погледу стила, одликује једноставност, јасне мисли и недвосмислена порука. Свакако да је питање духовности комплексно, а њена теолошка природа извор је различитих интерпретација, међутим Абдулмагидово гледиште је транспарентно. Унутрашњи спокој доноси мир са другим људима и светом, постоји у свакоме, при чему је и даље недостижан већини. Данашњи човек је гневан, често себичан и вечито у журби, не успева да га пронађе, ни не наслућује његово постојање. Таштина, гордост, самодовољност, себичност, завист душевне су болести које доводе појединца у сукоб са околином, стварајући култ мученика, жртве која оправдава своје поступке.

Такав човек је Халид, онај о коме се прича и, чини се, онај који слуша. Испрва су повезани само именом, потом потребом да пишу, али све то су наговештаји да их веже нешто изнутра, потрага за инспирацијом, жеља да свет препозна њихов таленат. Обојица своју потрагу започињу мотивисани љубављу према књижевности и писању, не гаје само сентиментална осећања према писаној речи, покушавајући да изостре своја чула за лепоту језика и стила већ поседују таленат, чега су свесни. Управо из те свести долази њихово нестрпљење и осећај привилегованости, честе појаве материјалистичког, ужурбаног друштва, које аутор посредно критикује. Потреба да се нешто оствари одмах након замишљања истог, користећи се искључиво постојећим талентом, умећем, тешко је оствариво, притом сасвим неприродно. Ауторова критика упућена друштву посредством лика Халида Махфуза, писца талентованог, али неспремног да се суочи са изазовима који стоје на путу успеха, може се описати речима Емила Золе: „Уметник је ништа без талента, а талент је ништа без рада”. Није проблематизован само аспект успеха, темељеног на таленту без уложеног већег труда већ и последице које такво понашање оставља не само на појединца но и на његово окружење. Неуспех брзоплетих и нестрпљивих претвара их у завидне и огорчене, кивне на свет који је превише слеп и неук за њих, али ни блиски људи их не схватају, јер не подређују свој живот њиховом сну и потребама. Абдулмагид разуме човека, схвата узроке његових мана, залазећи у скривене делове људске душе открива страхове, слабости, али пружа и решење, начине да се човеков ум и тело очисте од погрешних вредности. Таквим приступом

ствара верне ликове, сложене индивидуе чији су животни путеви исто-времено јединствени и универзални.

Суфизам, мистички аспект ислама, својеврсна је подлога романа, наговештена и пре његовог почетка стиховима за које се претпоставља да припадају Целалудину Румију, персијском песнику и суфијском мистику. Стихови позивају човека да прича о Богу, али не одређују ко је тај човек и какав мора бити, јер о Богу може свако да разговара, не постоје пожељни и одбачени. *Химна мира* насловом упућује да се ради о књизи спокоја која за крајње одредиште има љубав и спознају као централна места суфизма. Суфије покушавају да спознају стварност, преко које, потом, долазе до љубави, остварујући тако унутрашњи мир о ком се свако барем једном запитао, да ли га је могуће постићи, те какав је осећај када се искуси? И оно кључно, може ли вечно да траје? Халид Махфуз започиње ту потрагу, у име себе и свих других којима је потребан нови почетак, лута у тежњи да ухвати тај тренутак мира, преко Америке до Свете џамије у Меки. Гилгамеш започиње путовање како би нашао тајну вечног живота, Одисеј лута морима тражећи пут до куће и породице, а Халид само жели да пронађе себе, правог себе који разуме, прашта и воли.

Мотив путовања и лутања, давно присутан у књижевности, и овде налази своје место, што се манифестује као стално присутна потреба човека да нешто промени, да то нешто нађе, макар се морао осмелити на одлазак у непознато. Књижевност се мења, непрестано обликује по времену у коме се рађа како би опстала, али и даље остају исте бољке и несхваћеност појединца, одређена филозофска и егзистенцијална питања неисцрпна су, ванвременска, попут постизања духовног мира и безуветне љубави на која *Химна мира* даје изненађујуће једноставан одговор. Управо у томе лежи потешкоћа његовог проналаска, или, боље рећи, увиђања. Није у питању трка, циљ није удаљен и не захтева журбу. Није чак потребно ни померити се, ићи у далеке свете земље као Халид, ако се човек одвоји од заглушујућег света док је у њему. Пратећи суфистичко учење, роман доследно упућује на човеково срце као место љубави и спознаје. То је одговор који је у сваком човеку. Зато га је најтеже и открити.

Преко спознаје стварности се, речено је, долази до љубави, а она, према суфијама, има више облика и нивоа. Нису тежили искључиво љубави човека према Богу, знајући да је непотпуна без божије љубави према човеку и себи самом. Лик Халида Махфуза пример је таквог имања љубави, јер све док је не препозна, истински не осети, затворен је у сивилу сопственог ума, слеп за јаркост животних боја. Осећа се усамљено окружен људима, несхваћено поред забринуте породице и пријатеља, невољено живећи са вољенима. Наизглед одбачен и непожељан, он је тај који одгурује друге, вечито им проналазећи мане. Односи са другима огледало су његове слике о самом себи, сумње да је вредан ичије

љубави, почевши од божије. Целалудин Руми, чијим стиховима роман започиње и завршава, истицао је снагу и лепоту љубави, без које би, како је сматрао, свет пресушио. Посматрајући свет као плод божије љубави, суфије су посвећивале пажњу природи и дешавањима у њој, што се у роману очитује Халидовим покушајима да се сједини са природом, научи њен језик и разуме њене поруке. Руми је писао о савршеном човеку и јединству природе, а роман је веран и сликовит приказ његовог учења. У миру са собом, сједињен са природом, те испуњен љубављу, човек постиже духовно савршенство, најузвишенији смисао постојања.

Химна мира, да закључимо, слика је софистициране интертекстуалности, веште психологизације ликова, религијског знања и снова. Раније поменути елемент мистерије у вези је са сном, и доводи у питање до тада створене закључке, остављајући читаоцу на размишљање да протумачи шта је истина, и да ли она мора да се схвати једнодимензионално, или је сваки одговор на то питање прихватљив уколико истиче мисао која се јавља у роману: „Када очистиш срце од беса, мржње, страха, очаја, бола и себичлука, тада и само тада, у себи ћеш пронаћи оно што тражиш”. Добрим осећајем за завршавање сваког поглавља које буди знатижељу о ономе што следи, Ахмед Абдулмагид не оставља избор читаоцу, осим да се читање настави без одлагања, истовремено са потрагом о начину прочишћења ума и душе. Потрага за химном мира, у том контексту, не сме се одлагати.

Душица ШИПКА